

Om en nabij een halfuur heb ik gefilosofeerd over het thema van deze essayprijs voor ik het als prompt meegaf aan mijn favoriete chatbot. Het antwoord: *“Zeker! AI opent inderdaad onbeperkte mogelijkheden voor iedereen. Het stelt mensen in staat om creatief te zijn, nieuwe ideeën te verkennen en zelfs wetenschappelijk onderzoek te doen zonder de traditionele barrières.”* Een goed begin, ietwat summier, maar ik kan de toevoeging aan het einde wel waarderen. Elke aspirant wetenschapper, schrijver of kunstenaar komt op diens pad een berg obstakels tegen, en niet iedereen heeft ongebreidelde toegang tot de middelen, het onderwijs, het geld, instituten zoals musea en bibliotheken of simpelweg de tijd om op de ‘traditionele’ wijze diens doelen te halen.

Deze visie verschilt niet zo gek veel van het sentiment dat heerste rondom de opkomst van het internet: zowel informatie als inspiratie werd in een klap beschikbaar voor het grote publiek, en dit gaf de autodidactiek een enorme impuls. Het is niet vreemd dat de nieuwste AI-technologieën nu een vergelijkbaar effect lijken te hebben, aangezien ze allen vrijwel uitsluitend zijn getraind op data van het internet. Het moeizame werk van zelf bronnen opzoeken, data bundelen en verbanden leggen wordt dit keer echter al voor je gedaan, wat het proces een stuk efficiënter maakt. De klassieke zoekmachines zijn gedegradeerd van vensters op de hele wereld tot een *last resort* voor wanneer je GPT er niet uitkomt.

Zodoende lijken de huidige ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie enorme potentie te hebben voor zowel de achtergestelde doch ambitieuze mensen in deze wereld, als voor de sectoren waar zij uiteindelijk in terecht willen komen. Toch heerst er een zekere onrust onder de meer individualistisch georiënteerde academici en artiesten die bang zijn dat hun plekje op deze wereld straks wordt ingenomen door ‘gewone mensen’ die AI zo naar hun hand zetten dat hun werk niet meer van dat van de *professionals* te onderscheiden is. Het doet denken aan een adagium dat in vergelijkbare contexten gebruikt wordt: ‘als je gewend bent aan privilege, voelt gelijkheid als onderdrukking.’ Hebben deze bezorgde mensen dit keer wél een punt?

Net als bij het internet ligt de tragiek in het verhaal bij het feit dat de mensen die er het meeste baat bij hebben, namelijk de aspiranten die de traditionele barrières niet zonder AI-hulp kunnen overwinnen, uiteindelijk de minste toegang hebben hiertoe. In plaats daarvan zie je dat de (vaak prijzige) AI-tools die beschikbaar zijn voor meer dubieuze doeleinden worden gebruikt, zoals virtuele influencers op sociale media die een breed publiek allerlei producten en diensten pogen aan te smeren; wetenschappers die delen van hun onderzoek door taalmodellen laten schrijven om meer publicaties uit te kunnen spuwen; en het maken en verspreiden van grote hoeveelheden nepnieuws om de publieke opinie te beïnvloeden.

De overgrote meerderheid van GPT-gebruikers houdt er niet zulke kwade intenties op na, maar dat bovenstaande voorbeelden verontrustend zijn voor de academische wereld, journalistiek, kunstwereld, *content creators* en anderen is mijns inziens volkomen terecht. De authenticiteit van alles op het internet kan nu in twijfel getrokken worden, met alle gevolgen van dien voor de bestaanszekerheid en geloofwaardigheid van de vakmensen.

Zo vereist een dergelijk ingrijpend en complex probleem als de opkomst van breed toegankelijke generatieve AI een mate van nuance waar mijn favoriete chatbot (nog) niet aan kan tippen. Zoals een hamer zowel gebruikt kan worden om een huis te bouwen als om een ruit in te slaan, is het ook bij deze ontwikkelingen nodig om een raamwerk te hebben dat stelt wat wel en niet mag, om de voordelen te maximaliseren en de risico’s te minimaliseren. Zo kan AI

blijvend gebruikt worden als educatief gereedschap, zonder dat de genoemde sectoren zich al te veel zorgen hoeven te maken.

Dat de techgiganten achter de AI-modellen niet zelf met zo'n raamwerk zullen komen, staat buiten kijf. De recente aankondiging van OpenAI om zich om te vormen van stichting tot commercieel bedrijf is wat dat betreft typerend. De politieke grootmachten in de wereld zullen deze verantwoordelijkheid op zich moeten nemen, het gebruik van AI reguleren, en de gebruikers inlichten over de mogelijkheden en gevaren. De symbiose tussen mens en AI die daaruit kan ontstaan zou overal en voor iedereen vruchten kunnen afwerpen.